

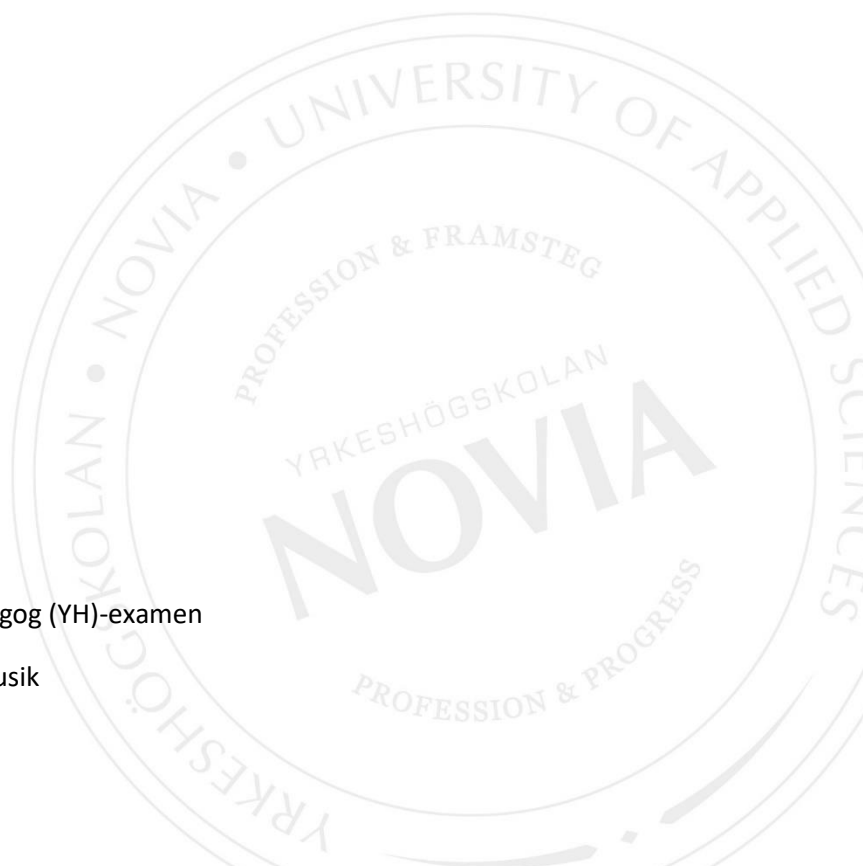
Nybörjaroboisten i blåsorkestern – en kombination med utmaningar

Marika Esch

Examensarbete för Musikpedagog (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för musik

Jakobstad 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Marika Esch

Utbildning och ort: Musik/Jakobstad

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Musikpedagog

Handledare: Tobias Udd

Titel: Nybörjaroboisten i blåsorkestern – en kombination med utmaningar

Datum 8.5 2020

Sidantal: 23

Bilagor: 1

Abstrakt

Nybörjaren på oboe som nästan samtidigt börjar spela i blåsorkester utsätts för speciella omständigheter. Repertoaren för blåsorkestrarna är oftast skriven i en b-tonart, vilket för oboisten innebär speltekniska utmaningar. Syftet med mitt examensarbete är att skapa ett läromedel där jag utgår från detta faktum.

Mitt examensarbete kommer att bestå av en skriftlig del och ett undervisningsmaterial. Med aktionsforskning som metod kan jag använda mig av de erfarenheter jag fått under en lång yrkeskarriär som lärare i oboespelning för en och samma blåsorkester.

I mitt examensarbete utgår jag från nybörjare på oboe i åldern tio till tolv år och deras första två år som elever. Med orkestern och dess villkor som utgångspunkter formar jag mitt material för att passa mina elever och mig själv.

Språk: Svenska

Nyckelord: Oboe, blåsorkester, läromedel, nybörjare, undervisning

BACHELOR'S THESIS

Author: Marika Esch

Degree Programme: Music/Pietarsaari

Specialization: Music Education

Supervisor(s): Tobias Udd

Title: The beginner oboist in the wind orchestra - a combination with challenges

Date: 8.5 2020 Number of pages: 23

Appendices: 1

Abstract

The beginner oboe player who almost simultaneously starts playing in the wind orchestra is exposed to special circumstances. The repertoire for wind orchestras is usually written in a flat key signature, which for the oboist poses technical challenges. The purpose of my degree project is to create a teaching material where I base this fact.

My thesis will consist of a written part and a teaching material. With action research as a method, I can use the experiences I have gained during a long professional career as a teacher in oboe playing for one and the same wind orchestra.

In my thesis, I start with beginner oboists aged ten to twelve and their first two years as students. With the orchestra and its conditions as a starting point, I design my material to suit my students and myself.

Language: Swedish

Key words: Oboe, wind orchestra, teaching materials, beginners, education

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Syfte och frågeformulering	1
1.1 Metod	2
2. Bakgrund och utgångspunkter	3
2.1 Orkestern	3
2.2 Eleverna.....	4
2.3 Varför spela oboe?	5
2.4 Musikantens identitet i orkestern	6
2.5 Lärarens utgångspunkter	7
2.6 Vi börjar	8
2.7 Övningstid	9
3. Materialet	10
3.1 Mina grundtankar	10
3.2 Övningar med kommentarer	11
4. Sammanfattning och diskussion	21
Källförteckning	23

Bilaga

1 Inledning

1:a maj var alltid en höjdpunkt för mig då jag var barn. Då ville jag lyssna och titta på musikanterna som i sina blåa uniformer med drillflickorna i täten marscherade genom min hemby. Att få börja spela i denna blåsorkester var en dröm som blev verklighet då jag var tio år. Spelandet i blåsorkestern gjorde att jag valde en yrkeskarriär inom musik. Jag har nu varit lärare i saxofon- och oboespelning i samma orkester i 27 år.

En lång erfarenhet som pedagog gör att man under årens lopp har utvecklat en egen undervisningsmetod som man tycker fungerar för en själv och sina elever. Ändå är det viktigt att man även som lärare utvecklas och vill ta sig an nya utmaningar. Viljan att utvecklas härstammar ofta från ett behov. För mig har behovet varit ett adekvat läromedel för min specifika målgrupp som är nybörjare på oboe i Närpes Skolmusikkår.

Mina elever kommer att börja spela i blåsorkestern efter endast en kort tid med enskilda lektioner. Detta faktum ställer krav på att deras kunskaper ska vara ändamålsenliga för orkesterrepertoaren där tonarterna kan vara en utmaning. Av de läromedel jag använt mig av genom åren har jag inte hittat något som skulle ha just blåsorkestermusikanternas behov som utgångspunkt. För att snabbt och effektivt kunna hjälpa mina elever att klara av det som fordras av dem under deras första två år, har jag tagit mig an utmaningen att utveckla ett eget läromedel för detta ändamål. Jag gör inget anspråk på att mitt läromedel ska vara komplett, utan i stället ett komplement till andra läromedel.

1.1 Syfte och frågeformulering

Syftet med examensarbetet är att skapa ett material för nybörjare på oboe som redan efter några få enskilda lektioner kommer att börja spela i blåsorkester.

Vilka instrumentspecifika utmaningar ställs en nybörjaroboist inför då hen ska börja spela i en blåsorkester? Vilken sorts undervisningsmaterial behöver jag som lärare för att kunna stöda eleven i dess utveckling? Vilka faktorer behöver jag ta i beaktande vid utformningen av mitt material?

Repertoaren för en blåsorkester är nästan uteslutande skriven i en b-tonart. Detta har att göra med att de flesta blåsinstrumenten är stämde i b eller ess, dock inte oboen som är stämd i c. Oboisten bör därför tidigt lära sig spela med ett eller flera sänkningstecken. I de läromedel för oboe som jag använt mig av genom åren utgår man ifrån korstonarter vilket är förståeligt eftersom de är tekniskt lättare att lära sig. Övningar med fler än ett sänkningstecken introduceras enligt mig för sent i dessa böcker och innehåller även andra element som mina nybörjare ännu inte har lärt sig. Eftersom eleven behöver denna kunskap tidigt för att klara av blåsorkesterrepertoaren borde inövandet av b-tonarter inledas så fort som möjligt. Omfattningen av det läromedel som jag utformar är tänkt till att kunna användas som komplement under de två första åren av studier.

De elever som boken riktar sig till har ingen separat teoriundervisning, så därför kommer även en del musikteori och terminologi att inkluderas samt musikexempel med oboesolo att lyssna på som inspiration. Eftersom målgruppen är i tio- till tolvårsåldern tas detta i beaktande gällande svårighetsgrad, till exempel vid förklaringar.

1.1 Metod

Metoden för mitt arbete består av aktionsforskning, vilket jag på sätt och vis har använt mig av redan i 27 år. Aktionsforskningen utgår ifrån att de yrkesverksamma själva har kunskap och erfarenhet av sitt ämne och därför också är de som är mest lämpliga för att genomföra förändringar och utveckling inom sitt område. (Rönnerman 2011,53)

Aktionsforskningen ger mig möjlighet att vara kreativ genom skapandet av mina övningar. Jag anser det naturligtvis vara viktigt att övningarna tar upp olika tekniska och teoretiska moment, men lika viktig är ordningsföljden av övningarna. Utformningen av läromedlet baserar jag på min långa pedagogiska erfarenhet som oboelärare i Närpes Skolmusikkår samt min erfarenhet som elev och orkestermusiker.

2. Bakgrund och utgångspunkter

I detta kapitel redogör jag för mina tankar och idéer som ligger till grund för skapandet av materialet för min specifika målgrupp. Eftersom jag endast har elever i Närpes Skolmusikkår kommer fokus att ligga på dessa elever, hur de väljs ut och hur deras schema med enskilda lektioner och orkesterövningar ser ut samt hur jag härmed anpassar min undervisning efter detta.

2.1 Orkestern

Närpes Skolmusikkår grundades 1958 av folkskolläraren Frans Mattans. Orkestern bestod till en början av ett tiotal musikanter, mest pojkar. En milstolpe för orkestern var Wegeliusinstitutets blåsarkurs på Söff 1965 där Mattans träffade den norske blåsmusikexperten Leif Nagel. Under åren som följde byggde Mattans upp en orkester enligt norskt mönster med hjälp av Leif Nagels råd. 1980 övertog Anders Teir dirigentskapet. Orkestern har ständigt utvecklats och är idag en välkänd ungdomsorkester inom vårt land. Orkestern har under årens lopp uppträtt på otaliga tillställningar, den mest anmärkningsvärda är kanske VM i friidrott i Helsingfors 1983 då orkestern marscherade i formationer på Olympiastadion och sågs av ca en miljard TV-tittare. Musikanterna som då var 128 till antalet hade övat i två år för detta tillfälle. Orkestern har också gjort många resor till utlandet, uppträtt på festivaler och på senare år haft egna stora shower. Idag är ca 140 musikanter och drillflickor aktiva.

Orkestern delas in i A-, B- och C-orkester. Nybörjarna som just har inlett åk 4 eller 5 placeras i C-orkestern. B-orkestern är inte aktiv alla år, det beror på antalet som fortsätter efter två år då en ny C-orkester börjar. I och med högstadiestarten, eller då man kommit upp till en viss nivå, flyttas musikanterna upp till A-orkestern.

Närpes Skolmusikkår är en förening och mycket av verksamheten grundar sig på medlemmarnas talkoarbete. Dirigenten är dock heltidsanställd av Närpes stad, men instrumentlärarna betalas av musikkåren. De utbildade instrumentlärarna har till största delen själva startat sin bana som musikanter i nämnda orkester. Dirigent idag är Benny Ojala

som inledde sin bana 2019. (<https://www.nsk.fi/historik/>) (<https://www.narpes.fi/sv/kultur-fritid-och-unga/kultur/narpes-skolmusikkar>)

Jag började själv spela saxofon i orkestern när jag var tio år gammal och slutade efter gymnasiet när jag flyttade och började studera på annan ort. Efter att jag tagit musikledarexamen vid Svenska Konservatoriet i Jakobstad 1992 har jag jobbat som timlärare i saxofon- och oboespelning i Närpes Skolmusikkår sedan 1993.

2.2 Eleverna

Vartannat år sker en intagning till C-orkestern, som då består av endast nybörjare. På vårterminen samma år besöker orkesterledaren vanligtvis alla lågstadier i Närpes och Kristinestad och håller lektioner i musik. Under dessa lektioner tränar man bland annat rytmer. Eleverna får också bekanta sig med olika blåsinstrument och informeras om musikkårens verksamhet. Alla elever i åk 3 och 4 får därefter en inbjudan till att börja i orkestern. De som tackar ja kommer att få delta vid ett instrumentutprovningstillfälle, där varje barn får prova på alla instrument. Instrumentlärarna har hand om dessa tester där det framkommer ur vilket eller vilka instrument eleven kan åstadkomma ljud.

Tidigare lades också tid ner på att inspektera tänder och bett, vilket ansågs vara av betydelse vid val av brass- respektive träblåsinstrument. Under- eller överbett ansågs gynna olika typer av munstycken. Detta har man mer och mer frångått då det gäller val av instrument, då man märkt att det saknar större betydelse. Barnets fysik kan dock vara avgörande till viss del. Fingrarnas längd bör räcka till för att nå klaffar och styrkan att bära eller blåsa i ett stort instrument bör finnas. Men sist och slutligen är det ju ändå barnets intresse som avgör om hen utvecklas eller inte på ett visst instrument.

För att en blåsorkester ska kunna fungera behövs besättning i alla stämmor av de instrument som normalt ingår i en blåsorkester. Dirigenten och lärarna har detta på sitt ansvar och efter avslutade test och intervjuer har man ett möte där man går igenom varje elev och föreslår instrumentalternativ, ofta mer än ett. På basen av instrumenttester, elevens önskemål samt orkesterns behov tilldelas musikanten ett instrument.

2.3 Varför spela oboe?

Hur man väljer ett instrument beror på flera olika orsaker, bland annat påverkan av föräldrar och kompisar och ett eget intresse av att ha "kollat" in ett visst instrument. Oboe är för de flesta ett okänt instrument och den första bekantskapen kommer därför under tillfället då alla får prova alla instrument. Ett intresse kan väckas om eleven gillar instrumentets ton eller lätt får ljud ur det.

Eftersom eleven ofta kommer att vara den enda oboisten i orkestern är det viktigt att informera om detta och vilka omständigheter det medför. I repertoaren för blåsorkester används ganska ofta oboens karaktäristiska klang till känsliga solopartier i långsamma satser. Att vara den enda som spelar ett visst instrument i en orkester betyder att man inte har möjlighet att gömma sig i mängden av samma instrument, fastän oboen inte har solo. I en liknande sits är också de musikanter som spelar första stämman i en sektion eller slagverkare, trots att det i de fallen brukar finnas mer än en musikanter. Vid solon är det dock bara en av dem som spelar.

Vid starten av en ny orkester är det omöjligt att säga hur en viss musikanter kommer att utvecklas. Lärarens uppgift förutom det rent tekniska och musikaliska är också att följa med hur eleven upplever uppträdanden. Speciellt vid de tillfällen när eleven utsätts för solistinslag bör läraren ta aspekten av nervositet i beaktande och inte fokusera enbart på teknisk och musikalisk förberedelse. Psykologisk förberedelse och stöd och sedan konstruktiv kritik är viktiga faktorer som kan hjälpa eleven att bemästra sina nerver vid uppträdanden. (Papageorgi & Hallman & Welch 2007, 100)

Om det är vettigt eller inte att börja sin bana inom musik med oboe finns det många åsikter om. Det kan inte förnekas att det är ett svårt instrument, mycket på grund av det dubbla rörbladet och speciellt för blåsorkestermusikanterna kommer alla svåra grepp tidigt på grund av b-förtecknen. James Prodan (1995, 52-54) skriver i sin artikel att han föreslår att musikanter i blåsorkestrar ska börja med ett annat instrument först, för att sedan övergå till oboe. Denna elev har då lärt sig de musikteoretiska grunderna och har därför lättare att lära sig spela oboe. Instrument som man lättast kan byta ifrån är klarinett, saxofon och flöjt. Själv började jag spela oboe först i 18-års åldern efter sju år som saxofonist, men det var bara av rent eget intresse och inte för att någon orkester behövde en oboist. Fingersättningen som jag behärskade genom saxofonspelnings var dock behjälplig.

I Närpes skolmusikkår har detta inte tillämpats, utan man börjar direkt med oboe och till detta instrument väljs endast en elev ut. Denna elev bör vara införstådd med att vara den enda oboisten och även höras väldigt bra för det mesta. Man bör också berätta om munstycket, röret, och vilka utmaningar det ställer en inför. På senare tid har det dock börjat tillverkas plaströr som är riktigt bra och därför underlättar mycket för både läraren och eleven.

2.4 Musikantens identitet i orkestern

För musikanten som börjar sin bana i musikkåren på åk 4 eller 5 är den sociala kontakten man får med sin lärare och känslan av tillhörighet i orkestern av största vikt. Med egen erfarenhet i bagaget både för egen del och min dotters (hon har spelat i samma orkester) understöder jag Dagaz (2012,1) resultat som framkommit i en undersökning av musikanternas upplevelser av tiden i sin skolorkester (marching band) i USA. Där framkommer att det i en orkester uppstår en kultur av lojalitet och acceptans av individualitet. Den starka samhörigheten får många att känna som om de tillhör en familj och deras identitet som musikanter stärks ytterligare. Tyvärr kan det också vara så att om musikanten inte upplever att hen får vänner i orkestern är det inte roligt att vara med. Eleven slutar. Denna realitet kan vara större om man frångår målgruppen årskurs 4 och 5 vid intagningen och tar in yngre elever som då inte har vänner från samma klass att stöda sig mot i början.

Vilket instrument man väljer har också en inverkan på ens identitet, för naturligtvis tycker man att ens eget instrument är bäst och vill även att den egna sektionen ska spela bra och få uppmärksamhet. Det är naturligtvis viktigt att det inte uppstår nedvärdering av andra instrument, utan att allas betydelse för helheten betonas. Här spelar speciellt dirigentens attityd en stor roll. Emellertid blir elever ibland tvungna att byta instrument, oftast på grund av att instrumentet inte passar dem helt enkelt. För både eleven och den nya läraren är detta inte så lätt. Eleven ska snabbt läras in på ett nytt instrument för att inte komma efter de andra, vilket fordrar en hel del extra övningstid. För eleven kommer också omständigheten att flytta till en annan instrumentsektion och få andra runtomkring sig. Det här kan kännas nervöst i början, speciellt då man just bytt instrument och kanske inte hänger med så bra.

Eftersom oboisten ofta är ensam på sitt instrument får hen inte samma gruppkänsla som de andra sektionerna, men om man tänker instrumenteringsmässigt hör oboisten till träblåsarna och har således ofta liknande stämmor som dem, i synnerhet som flöjterna.

2.5 Lärarens utgångspunkter

Att vara lärare i Närpes Skolmusikkår gör att man har vissa givna parametrar från början att utgå ifrån. Dessa är till exempel lektionslängd, nybörjarelevens ålder, avsaknaden av skild musikteoriundervisning, orkesterövning varje vecka, konserter och en övergripande ledare, dirigenten. De här faktorerna påverkar i hög grad hur jag kommer att utforma mitt material för mina elever. Det som påverkar utformningen mest är att jag kommer att ha orkesterns repertoar i åtanke och de tekniska utmaningar som följer med den. Avsaknaden av skild teoriundervisning påverkar också till en del.

Av dem som spelar i musikkåren går vissa i musikinstitutet Legato, men de flesta gör det inte. Av Legatos elever på blåsinstrument brukar nästan alla även vara med i musikkåren. För den musikanter som endast är medlem i musikkåren, ingår detta läsår en 30 minuters enskild lektion i veckan, samt orkesterövning. C-orkestern har övat två timmar och A-orkestern tre timmar i veckan. Någon B-orkester har inte varit aktiv under läsåret 2019-2020.

Mina elever har de senaste åren inte varit elever i Legato, vilket gör att jag har ett litet annat upplägg för mina lektioner än om de varit elever i musikinstitutet. I klassiska oboestudier ingår bland annat en fransk tradition med etyder och sonater samt en diger repertoar från barockepoken. Eftersom studerande vid musikinstitut även ska avlägga nivåprov, bör detta tas i beaktande när det gäller repertoarval. För att musikanten ska klara av musikkårens repertoar har jag dock varit tvungen att vänta med den klassiska repertoaren en tid. Orkestern går snabbt framåt vilket ställer snabbare krav på det tekniska kunnandet. Eleverna har också helst föredragit att spela mera moderna låtar än till exempel barockstycken. Här krävs en balans när det gäller läxor, å ena sidan vill man att eleven ska tycka om det hen spelar, å andra sidan vet man som lärare att det finns så mycket bra musik för eleven att upptäcka fast det inte är elevens första val. Jag vill påpeka att det läromedel jag har utformat inte är det enda material som används under lektionerna.

Den individuella undervisningen sker efter skoltid i ett klassrum i något av stadens skolor. Önskvärt vore att detta rum kunde ha ett piano och tvättställ och det vore idealiskt om man kunde använda samma rum åt alla sina elever. Läraren, eleven och elevens föräldrar kommer överens om lämplig dag och tidpunkt för lektionen, vilka ibland kan vara problematiska att hitta.

2.6 Vi börjar

Den första undervisningen i Närpes Skolmusikkårs regi brukar inledas under en sommarkurs, veckan innan skolorna börjar på hösten. Dagarna indelas i teorilektioner varvat med två lektioner på instrumentet som eleven får hyra av musikkåren. Eleven får inte ta hem instrumentet förrän kursen är slut, detta för att läraren ska kunna ha koll på att inga olyckliga tillbud sker när allt är nytt och obekant.

För oboistens del gäller det att först lära sig hur man sätter ihop och tar isär instrumentet, hur man håller i det och putsar det. En viktig sak som gäller detta instrument är munstycket eller röret. Det är läraren som i de flesta fall tillverkar rören, vilket är en invecklad process som det tar lång tid att lära sig. Har man elever i musikskola eller -institut hör detta även till undervisningen, men i musikkåren skulle detta moment ta allt för mycket tid och resurser att lära ut. Röret, som består av dubbla rörblad av en viss typ av vass, är väldigt tunt och därför känsligt för stötar och ovarsam behandling. Det är svårt att göra ett lättspelat rör som dessutom låter bra och varje elev behöver få egna rör enkom anpassade för sina behov. Utformningen av rörets spets sker med hjälp av en speciell kniv som används till att skrapa bort små mängder trä på strategiska ställen. Den slutgiltiga slipningen måste ske på lektionen tillsammans med eleven som då kan testa röret så att det känns och låter bra. Detta tar ibland mycket tid av lektionen och spelandet blir härmed åsidosatt. Eftersom man numera kan få tag i bra plaströr har jag börjat föredra dessa så att man i stället kan använda tiden till att spela. Plaströren är dyra, men de är i stället mycket hållbarare än rören av trä.

Efter sommarkursen får eleven således ta hem instrumentet och därefter dröjer det ett par veckor tills veckolektionen med läraren inleds. Orkesterspelningen brukar börja efter cirka tio veckor med enskilda lektioner som sedan fortsätter parallellt med orkesterövningarna.

2.7 Övningstid

I Närpes Skolmusikkår har man i många år använt sig av övningsdagböcker, där läraren antecknar läxan och eleven skriver in hur många minuter per dag hen övat inför nästa lektion. Målet har varit 100 minuter i veckan. Läraren skriver in en stjärna om målet har uppnåtts, vilket även innefattar att eleven kan sin läxa. Detta system har fungerat till och från. Jag har märkt att de flesta elever behöver ha ordentligt noterade läxor för att spela något överhuvudtaget, skrivna med en handstil som de har lätt att tyda.

Läraren bör också förklara hur mycket och på vilket sätt man kan öva på ett stycke, detta kan vara svårt för eleven att veta. Här kommer speciellt vikten av att ha ett utgångstempo in i bilden och att ha fjärdedelarna (för det mesta) som pulsslåg. Rytmen är i de flesta fall det som inte blir rätt.

Som lärare är det min skyldighet att förklara vikten av att öva och hur man lägger upp sin tid för detta. Eleven har svårt att förstå hur mycket övning som egentligen krävs för att bli bra på ett instrument. För den verkligt intresserade eleven som kanske börjar fundera på en yrkesbana inom musik är denna diskussion speciellt viktig, för konkurrensen om studieplatser på högskolorna är stenhård. Ur denna synvinkel är till exempel gemensamma konserter med andra orkestrar, deltagande i läger utanför hemorten och spelandet i externa orkestrar en viktig ögonöppnare för musikanterna då det gäller nivån på den egna orkestern och sitt eget spelande. Att uppmuntra och tipsa eleven (och föräldrarna) om kurser och läger hör också till lärarens uppgifter.

3. Materialet

Övningarna kommer att presenteras i en skild bilaga. Materialet innehåller notövningar samt några teorirutor och musiktermer. Jag har valt att inte sätta med tempobeteckningar eller nyanseringar i övningarna. Eftersom undervisningen hela tiden inkluderar övning och genomgång av musikantens orkesterstämmor, kommer musiktermerna upp i samband med dem. Eleverna kan också slå upp betydelsen av musiktermerna i bilagan efter behov.

3.1 Mina grundtankar

För att snabbt kunna spela i orkester bör notläsningen fungera. Trots att gehöret hela tiden även bör beaktas kommer det huvudsakliga fokuset att ligga på notläsning i kombination med det tekniska kunnandet på instrumentet. För att inte helt glömma bort att man även kan lära sig på gehör brukar jag också lägga in små övningar där eleven ska härma det jag spelar. Det kan till att börja med bara vara att härma en ton, sen bygger jag på med flera toner och lite olika rytmer. Jag uppmuntrar dem även att försöka ta ut kända melodier, i början förstås med väldigt lätta sådana, typ ”köp varm korv”.

Jag upplever att puls och tempo förklaras väldigt lite i undervisningsböckerna. Jag vill att eleven ska ta sig tid till att känna in ett tempo, en puls före hen börjar spela. Jag hjälper eleven genom att räkna, eller genom att till exempel knacka pulsen. Jag är också väldigt positiv till att eleven ska känna pulsen i kroppen, till exempel genom att vippa/stampa lätt med foten. För en del musikanter kan denna övning vara för svår och då är det bättre att hitta på enklare övningar. Att träna motoriken på olika sätt hjälper eleven i den musikaliska utvecklingen. Blåsorkestermusikanterna ska i något skede börja lära sig marschera och spela på samma gång och det kan man träna på de enskilda lektionerna i förberedande syfte.

När det gäller andningen och användningen av luftflödet finns det vissa faktorer som är speciella då man spelar oboe. Eftersom röret är så litet så går det åt väldigt lite luft, vilket gör att trycket i huvudet kan bli väldigt starkt. Den rätta balansen mellan rörets beskaffenhet, tillräckligt men inte för starkt luftflöde och diafragmans arbete är hela tiden ett samspel och bör tränas in lite åt gången. Med nya elever är det bäst att gå långsamt framåt och för det mesta brukar detta lösa sig av sig självt ju mer man spelar.

Att stå och spela är bra för då är hela kroppen med på ett aktivare sätt än då man sitter och andningen brukar fungera bättre. Om man blir yr av spelet ibland så ska man naturligtvis sätta sig. Efter att eleverna har börjat i orkestern är det ofta så att de hellre vill sitta även på de enskilda lektionerna. Jag tycker dock det är bra att man varierar mellan att sitta och stå. Att granska och korrigera hållningen under elevens hela karriär är viktigt på många sätt. Goda vanor och god ergonomi gör att spelet blir enklare och låter bättre och kroppen orkar längre.

3.2 Övningar med kommentarer

I detta avsnitt har jag valt ut övningar som innehåller vissa moment som jag vill kommentera utgående från mina egna erfarenheter. Det behövs förvisso fler än en övning för att öva ett skilt moment, men jag visar endast ett exempel ur mitt eget material. Jag har också med exempel på teorirutor som ingår i läromedlet.

Den första ton vi börjar med är g1. Då har eleven ett ordentligt grepp om instrumentet. I de skolor jag undersökt börjar man med h eller c, vilket jag kan förstå ur den synvinkeln att det är bara ett eller två fingrar som används, vid ett g används tre fingrar på vänster hand. Tonen g har dessutom en väldigt öppen klang och känns stabil.

Helnoten och -pausen är naturliga att börja med. Pauserna ger eleven tid att andas. Här kan läraren hjälpa till med att räkna eller slå pulsen. Övning 1.

För att eleven ska spela rent bör läraren gärna spela med och uppmana eleven att härma lärarens ton. Jag undviker att använda ord som rent och falskt, för jag vill inte att eleven ska börja ifrågasätta sitt gehör från början. Jag brukar också visa med handen uppåt och be eleven tänka en ljusare ton eller neråt, en mörkare ton. Att slappna av lite kan också fungera för att få rätt läge. Jag brukar också säga att ”Nu låter vi olika, vi försöker låta lika”.

Vid c2 används första fingret på vänster och höger hand. Tonerna kommer fortfarande stegvis efter varandra. Det är lättare för eleven att läsa toner som kommer efter varandra och motoriskt lättare att bara flytta ett finger i taget. Övning 4.

Nu börjar vi med större avstånd mellan tonerna, en ters till att börja med. Detta kräver mera av eleven. Läsmässigt ser eleven nu att det är ett hopp i noterna och måste då tänka på till vilken ton hen ska. Motoriskt betyder det att det är mer än bara ett finger till som lyfts upp eller trycks ner. Övning 5.

Fjärdedelar och fjärdedelspaus. Övning 6.

Teoriruta - noter

	= helnot räkna till 4		= punkterad halvnot räkna till 3
	= halvnot räkna till 2		= fjärdedelsnot räkna till 1
	= åttondel räkna en not på $\frac{1}{2}$ pulsslag		= två åttondelar räkna två noter på ett pulsslag

Tillfälligt förtecken, # och fiss. Fiss spelas med tre fingrar på vänster hand och ett finger på högerhand. Fiss är den enklaste tonen att spela med höger hand eftersom den spelas med pekfingeret på första klaffen. Därför är det naturligt att börja med att lära eleven fiss före f, som spelas med tre (vänster hand) plus tre (höger hand) fingrar. Övning 9.

Bindebåge över taktstreck. Övning 11.

Då man spelar oboe har man sällan slut på luft, men dock på syre. Detta gör att man först bör andas ut den gamla luften innan man andas in ny luft. Detta noteras med o eller ^ i vissa böcker. Inandning sker med tecknen ' eller v. Dessa moment är annorlunda jämfört med de flesta andra instrument där luften går åt. Jag har hittills använt mig av pauserna som naturliga ställen att andas på men i övning 14 kommer andningstecknen med. Jag har medvetet valt att inte sätta ut andningstecken i alla övningar, utan dessa kan eleven och läraren sätta ut tillsammans. Då tränas även känslan för frasering och tempots inverkan på andningen.

Övning 14.

Åttondelar övas genom att jag förklarar uppdelningen av fjärdedelen och genom att klappa. Jag brukar också ha eleverna att läsa rytmen med olika stavelser, ta-te använder jag ofta för åttondelar. Genom att läsa rytmen tränas sambandet mellan rytmen och tungans rörelse, som sedan på samma sätt används vid spelandet. Övning 18.

Gaffel f spelas i stället för vanliga f och är mycket återkommande. Man spelar det genom att trycka ner höger hands pek- och ringfinger och ibland även lillfingret på ess-klaffen. Orsaken är att om f föregås eller följs av d, ess/diss, dess/ciss går det inte att spela f på vanligt sätt, speciellt inte i legato. Gaffel f brukar man märka ut själv i sina noter, i undervisningsmaterial brukar de vara utmärkta. Betecknas med f (fork) eller som en liten gaffel. I andra läroböcker brukar övningar med gaffel f komma mycket senare. Detta har att göra med valet av tonarter för övningarna. Eftersom man behöver gaffel f direkt man börjar spela f, så har jag tagit med detta redan i denna övning. Det finns också en klaff för f som man kan spela med vänstra handens lillfinger. Denna klaff finns dock inte på instrument av billigare kvalitet. Övning 23.

Spelar man i en orkester så är det sällan långa avsnitt man spelar, ibland kan det bara vara några takter åt gången. Orkesterstyckenas tema förflyttar sig ofta mellan olika instrumentgrupper, så att man ibland får spela det melodiska temat, ibland en mindre intressant mellanstämma eller komp. Korta spelavsnitt och långa pauser gagnar inte uthålligheten för musikanten.

I blåsorkestrar ingår också marschmusik i repertoaren vilket medför att man måste spela med kort ansats. För träblåsarna, i det här fallet för oboisterna, krävs det att musikanten övar den korta ansatsen ordentligt på egen hand och med sin lärare så att den verkligen blir kort. Musikanten kan lätt börja slarva med sin egen ansats när brassets korta och starka toner gör att det är svårt att höra sig själv i orkestern. Om orkesterövningarna innehåller mycket spelande med korta, snabba toner, exempelvis då det är säsong för att öva in marschprogrammet, har jag märkt att det har stor påverkan på elevens spelkondition i övrigt. Andningen har påverkats märkbart och det är svårt för eleven att orka spela långa toner med bra kvalitet. Därför har jag satt in övningar med långa toner i mitt material med jämna mellanrum. Jag upplever också att eleven inte övar långa toner om man inte ger en konkret läxa. Det hjälper inte att säga: ”Börja din övning med att spela långa toner”, eleven behöver en konkret övning.

Långsamma övningar av svåra grepp vill jag också ofta återkomma till med mina elever. I orkestern kan man lätt fuska sig igenom krångliga partier om man är många som spelar samma sak.

Staccato: övning 26.

Spelning i tvåstrukna oktaven sker på flera olika sätt. c2 spelas utan oktavklaff. Vid d2 används ”halvhålet” dvs klaffen där man har vänster hands pekfinger består till hälften av ett hål som man genom att rulla på pekfingret öppnar upp. Man spelar ciss2/dess2, d, diss2/ess2 på detta sätt. Jag har valt att börja relativt tidigt med träningen av halvhålet eftersom tonarter med b förtecken kräver det för att klara av ess2 och dess2 förutom d2. Detsamma gäller förstås dessa toners enharmoniska varianter.

Övning 31.

Legatospelning inleds olika tidigt i olika böcker. Att spela en ton med ansats är för mig detsamma som att stava till ett ord. Kontakten med tungan vid munstycket anser jag hänga ihop med både synsinnet (åsynen och byte av not) och fingerrörelsen. Därför har jag valt att låta legatospelningen komma först i övning 33. Luftflödet måste fungera bra vid legatospelning så där är enligt mig också ett skäl till att inte börja för tidigt.

Övning 35.

Ess-dur skalan, övning 38.

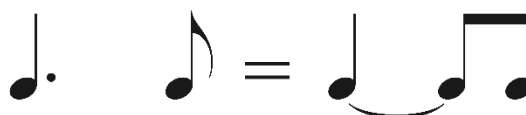

Förklaring av vad en skala är finns i en teoriruta i mitt material.

När jag jämför mina elever på blåsinstrument med dem jag har på piano, märker jag att blåsarna har svårare att förstå uppbyggnaden av en skala. För pianisten gör klaviaturen att skalan blir tydlig rent visuellt, medan det för blåsaren inte finns samma visuella förankring. Jag har satt med en bild på en klaviatur för att lättare kunna förklara skalor och avståndet mellan tonerna. Om man för det mesta spelar i samma tonarter kan byte av tonart eller tillfälliga förtecken kännas förvirrande. Jag kan med samma bild förklara enharmoniska toner och eleven kan själv kolla upp detta vid behov.

Punkterad fjärdedel med åttondel är en viktig kombination som eleverna ofta har svårt med. Om eleverna inte känner styckets puls har de svårt att förstå eller känna hur lång den punkterade noten ska vara. För att göra det visuellt och kinestetiskt förståeligt brukar jag visa på min fot som stampar fjärdedelarna neråt (ett, två osv) och åttondelarna (och) uppåt. Jag brukar öva detta genom att säga ett och två på den punkterade fjärdedelen och sedan och på den efterkommande åttondelen. Denna metod kan kräva en del övning. Grafiskt förklarade notvärden och deras notering är ofta enklare att förstå.

Denna figur visar likheten mellan den punkterade fjärdedelen och en fjärdedel som binds ihop med en åttondel.

Övning 40

Att spela duetter är ett bra sätt att lära sig räkna självständigt och att lyssna på intonationen. Sammusicerande i form av duetter och solo med komp är viktiga element i undervisningen som förutom tränar eleven att ta ansvar för sin stämma också brukar uppskattas av densamma.

Övning 41.

11

Nyborjarna brukar ibland vilja spela tillsammans med en kompis och märker då att det kanske inte låter så bra eftersom instrumenten är stämda olika. Det är roligt om musikanterna vill spela i lag, men de kan behöva lite tips.

Spela tillsammans

Om du vill spela tillsammans med en kompis så får du här lite tips:

Oboe + flöjt= låter bra från samma noter.

Oboe + klarinett, trumpet från samma noter låter inte så bra eftersom instrumenten är stämda olika. Om du på oboen spelar noterna ett tonsteg lägre eller den du spelar med ett tonsteg högre låter det bra. Det kallas att transponera!

Du kan också be din lärare eller dirigent om noter som passar dig och din kompis.

Andra oktavens toner som tas med tummens oktavklaff är e2-ass2. För att spela a2-c3 läggs oktavklaffen vid vänster handens pekfinger till. För att eleven ska klara av orkesterns repertoar behöver jag öva in nämnda toner relativt tidigt, åtminstone bör de veta hur de ska ta dem.

Övning 46.

9

Hittills har jag mest lyft fram övningar där vissa specifika moment tränas. Naturligtvis är det önskvärt att kunna behärska flera moment i samma stycke, det är ju vårt mål.

Övning 45.

9

17

Synkoper är ett vanligt inslag i den musik som idag spelas i blåsorkestrar. I äldre läromedel finns det ganska få övningar för synkoper.

Övning 49

4. Sammanfattning och diskussion

Processen med att skriva detta examensarbete har för mig varit att sitta ner och formulera de tankar och åsikter som är resultatet av en lång karriär som lärare. Att läsa andras forskning på samma område har varit mycket intressant och också gett mig bekräftelse på min egen undervisning. Denna vår har världen stannat av på grund av coronaviruset och vi lärare har till stor del jobbat på distans. Jag har därför inte haft möjlighet att testa alla mina övningar på det sätt jag hade tänkt, men jag hoppas jag får tillfälle inkommande höst.

Genom min analys av själva instrumentet och dess specifika utmaningar samt redogörelse för orkesterns villkor har jag belyst de faktorer som ligger till grund för mitt övningsmaterial. Att skraddarsy övningarna för mina elever har varit en rolig uppgift som jag gärna fortsätter med. De olika detaljerna som tränas i en specifik övning kunde gärna få tränas i fler övningar. Intressanta diskussioner med dirigenten om olika tekniska och rytmiska svårigheter han har upplevt i orkestern har också gett mig idéer till mitt material.

Utformningen av instrumentet kommer troligen inte att ändras inom en nära framtid, vilket gör att de speltekniska villkoren är desamma. Det som i stället snabbt kan ändras är villkoren för orkestern, musikanterna och lärarna. För att snabbt kunna anpassa sig till nya villkor är det av största vikt att kommunikationen mellan eleven, dess föräldrar, dirigenten och läraren fungerar.

Förändringar behöver inte vara av ondo, tvärtom. För att hålla kvar musikanternas intresse behövs återkommande små utmaningar och överraskningar. En faktor som är av betydelse rent musikaliskt är den repertoar som orkesterledaren väljer för orkestern. En blandad repertoar från olika genrer samt nya arrangemang inspirerar både elever och lärare. Detsamma gäller även målet för en konsert. Är målet en tävling på en festival i ett annat land eller en skolkonsert i grannstaden är det klart att motivationen är olika. Det program som planeras för orkestern påverkar också musikantens engagemang för den enskilda lektionen. Eftersom de flesta av musikanterna inte har egna uppträdanden är orkesterns konserter de enda gångerna de spelar för publik.

Jag skulle gärna önska en större dialog med de andra instrumentlärarna i musikkåren och dirigenten. Med våra samlade pedagogiska och didaktiska kunskaper kunde vi utbyta många idéer till nytta både för oss själva och eleverna och till orkestern som helhet.

Källförteckning

Rönnerman, K., 2011. Aktionsforskning- kunskapsproduktion i praktiken. I: S. Eklund red. *Lärare som praktiker och forskare*, 5, s. 50-63. Stockholm: Stiftelsen SAF i samarbete med Lärarförbundet. [Online]

<https://www.forskul.se/ffiles/0040C3F0/Ful5.pdf> [hämtat 12.3 2020]

Prodan, J., 1995. Concert Band Instrumentation: An Oboe Solution. *Music Educators Journal*, 81(5), s. 52-54 [Online]

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002743219508100501> [hämtat 20.3.2020]

Papageorgi I., Hallam S., & Welch G.F. 2007. A conceptual framework for understanding musical performance anxiety. *Research studies in Music Education*, (28), s. 83-107.

[Online]

https://www.academia.edu/32557056/A_conceptual_framework_for_understanding_musical_performance_anxiety [hämtat 8.4. 2020]

Dagaz C. M., 2012. Learning from the Band: Trust, Acceptance, and Self-Confidence. *Journal of Contemporary Ethnography*, XX(X),s. 1–30.

[Online]

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.878.7255&rep=rep1&type=pdf> [hämtat 26.4. 2020]

Närpes Skolmusikkår (u.å). [Online]

<https://www.narpes.fi/sv/kultur-fritid-och-unga/kultur/narpes-skolmusikkar> [hämtat 24.3.2020]

Närpes Skolmusikkår, 2015. [Online]

<https://www.nsk.fi/historik/> [hämtat 24.3 2020]

LÄR DIG SPELA OBOE
ÖVNINGAR FÖR BLÅSORKESTERMUSIKANTER
Marika Esch

Noter

 = **helnot** räkna till 4

 = **punkterad halvnot** räkna till 3

 = **halvnot** räkna till 2

 = **fjärdedelsnot** räkna till 1

 = **åttondel** räkna en not på $\frac{1}{2}$ pulsslag

 = **två åttondelar** räkna två noter på ett pulsslag

1.

2.

3.

4.

5.

Pauser

 = **hjälpaus** räkna till 4

 = **fjärdedelspaus** räkna till 1

 = **halvpaus** räkna till 2

 = **åttondelspaus** räkna en not på ½ pulsslåg

6.

7.

7

8.

Förtecken

 = **korsförtecken eller höjningstecken** höjer en ton med ½ tonsteg

 = **b-förtecken eller sänkningstecken** sänker en ton med ½ tonsteg

 = **återställningstecken** upphäver ett tidigare kors- eller b-förtecken

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

Musical notation for exercise 20, consisting of two staves in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains 12 measures of eighth-note patterns. The second staff starts with a measure rest and continues with eighth-note patterns for 6 measures.

21.

Musical notation for exercise 21, a single staff in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It contains 12 measures of quarter notes, with some notes beamed together.

22.

Musical notation for exercise 22, a single staff in common time (C). It contains 12 measures of eighth notes, with some notes beamed together.

23.

Musical notation for exercise 23, a single staff in common time (C). It contains 6 measures of quarter notes, each marked with a forte (f) dynamic.

24.

Musical notation for exercise 24, a single staff in common time (C) with a key signature of one flat (Bb). It contains 12 measures of quarter notes, with some notes beamed together and three measures marked with a forte (f) dynamic.

8

Musical notation for exercise 24, a single staff in common time (C) with a key signature of one flat (Bb). It contains 12 measures of quarter notes, with some notes beamed together and two measures marked with a forte (f) dynamic.

Övrigt

	= G-klav eller diskantklav		eller
			= fyra fjärdedelstakt räkna till fyra i varje takt
	= F-klav eller basklav		= tre fjärdedelstakt räkna till tre i varje takt
	= repristecken		= coda tecken
			= fermat vilopunkt

25.

26.

27.

28.

Musical notation for exercise 28, measures 1-7. The piece is in 2/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The melody consists of quarter and eighth notes, with some rests. The bass line provides a harmonic accompaniment with similar rhythmic values.

8

Musical notation for exercise 28, measures 8-14. The notation continues from the previous system, ending with a double bar line and repeat dots. The melody and bass line continue with quarter and eighth notes.

29.

Musical notation for exercise 29. The piece is in 3/4 time with a key signature of two flats. The melody is a single line of dotted quarter notes, ending with a double bar line and repeat dots.

30.

Musical notation for exercise 30, measures 1-6. The piece is in 4/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). The melody consists of quarter and eighth notes, ending with a double bar line and repeat dots.

7

Musical notation for exercise 30, measures 7-13. The notation continues from the previous system, ending with a double bar line and repeat dots.

31.

Musical notation for exercise 31. The piece is in 4/4 time. The melody consists of quarter notes and rests, ending with a double bar line and repeat dots.

32.

Musical notation for exercise 32. The piece is in 4/4 time. The melody consists of quarter notes and rests, ending with a double bar line and repeat dots.

33.

34.

35.

36.

37.

Spela tillsammans

Om du vill spela tillsammans med en kompis så får du här lite tips:

Oboe + flöjt= låter bra från samma noter.

Oboe + klarinett, trumpet från samma noter låter inte så bra eftersom instrumenten är stämnda olika. Om du på oboen spelar noterna ett tonsteg lägre eller den du spelar med ett tonsteg högre låter det bra. Det kallas att transponera!

Du kan också fråga din lärare eller dirigent om noter som passar dig och din kompis

38.

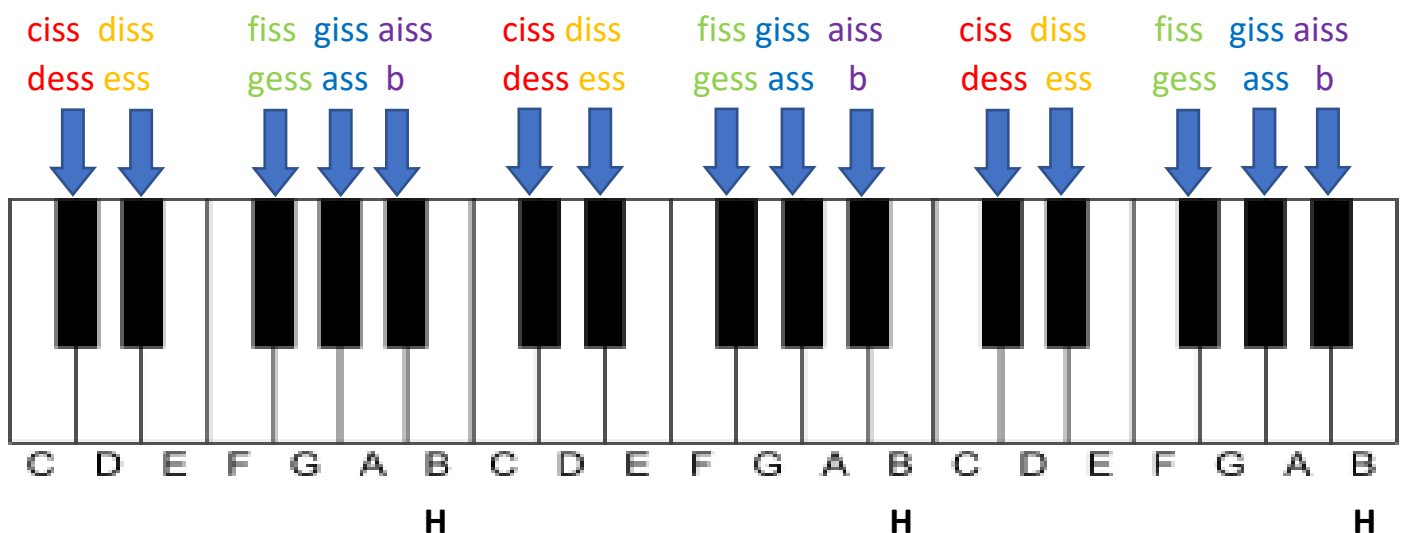

Vad är en skala?

En skala är en serie toner som kommer efter varandra. Om du ska spela C-dur skalan så börjar du på ett lågt C och spelar upp till nästa C och sen tillbaka. Avståndet mellan tonerna i en durskala är följande tonsteg: 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, 1, $\frac{1}{2}$. Om du tittar på pianotangenterna nedan ser du att det mellan E och F och H (B) och C inte finns någon svart tangent. Det betyder att det mellan dessa toner bara är $\frac{1}{2}$ tonsteg. Om vi börjar från C så märker du att om du bara spelar på vita tangenter så stämmer det att avstånden blir 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, 1, $\frac{1}{2}$. Det betyder att C-dur inte har några förtecken. Tonerna blir alltså: c,d,e,f,g,a,h,c.

Om du börjar från t.ex. G måste du höja F till Fiss för att det nästsista avståndet (intervallet) ska bli 1 tonsteg. Då blir det sista avståndet automatiskt rätt för det blir $\frac{1}{2}$ tonsteg till G.

Tonarten G-dur har alltså ett korsförtecken, Fiss. Det är bra att öva skalor, för då vänjer sig fingrarna vid att spela i olika tonarter. Förtecknen som du ser i början av ett stycke visar på vilken tonart du spelar i.

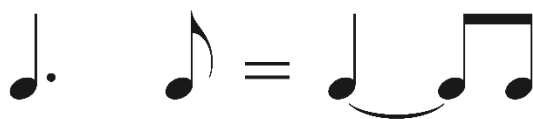
Enharmoniska toner

Toner som låter lika kan ha olika namn, de kallas då enharmoniska toner. T.ex. så spelas ass och giss på samma sätt. Om du tittar på figuren ovan ser du andra toner som spelas med samma grepp.

39.

Denna figur visar likheten mellan den punkterade fjärdedelen och en fjärdedel som binds ihop med en åttondel.

40.

41.

42.

Musical notation for exercise 42, first staff. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: common time (C). The staff contains 9 measures of music. A dynamic marking 'f' is placed above the 5th measure. The melody consists of quarter and eighth notes, with some rests.

10

Musical notation for exercise 42, second staff. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: common time (C). The staff contains 9 measures of music. A dynamic marking 'f' is placed above the 4th measure. The melody continues from the first staff, ending with a double bar line.

43.

Musical notation for exercise 43, first staff. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: 3/4. The staff contains 9 measures of music. Dynamic markings 'f' are placed above the 2nd, 5th, 7th, and 9th measures. The melody features quarter and eighth notes.

12

Musical notation for exercise 43, second staff. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: 3/4. The staff contains 9 measures of music. Dynamic markings 'f' are placed above the 3rd, 4th, 5th, 6th, and 7th measures. The melody continues from the first staff, ending with a double bar line.

44.

Musical notation for exercise 44, first two staves. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: common time (C). The first staff contains 7 measures, and the second staff contains 7 measures. The music consists of simple rhythmic patterns of quarter and eighth notes.

8

Musical notation for exercise 44, last two staves. Key signature: two flats (B-flat, E-flat). Time signature: common time (C). The third staff contains 8 measures, and the fourth staff contains 8 measures. The music continues with simple rhythmic patterns, ending with a double bar line.

45.

Musical notation for exercise 45, measures 1-17. The piece is in 4/4 time and B-flat major. It consists of three staves. The first staff contains measures 1-8, the second staff contains measures 9-16, and the third staff contains measures 17-17. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and phrasing slurs.

46.

Musical notation for exercise 46, measures 1-9. The piece is in common time and D major. It consists of two staves. The first staff contains measures 1-8, and the second staff contains measures 9-9. The notation features dotted rhythms and various accidentals.

47.

Musical notation for exercise 47, measures 1-15. The piece is in common time and C major. It consists of two staves. The first staff contains measures 1-14, and the second staff contains measures 15-15. The notation includes various rhythmic values, accidentals, and phrasing slurs.

48.

13

49.

7

50.

11

Musiktermer

Informationen som står i dina noter står oftast på italienska. Det är bra att lära sig dessa ord, för då vet du mera om hur du ska spela ett stycke. Orden berättar för det mesta om i vilket tempo du ska spela, eller hur starkt eller svagt.

Accelerando	- ökning av tempot
A tempo	- återgång till förra tempot
Adagio	- långsamt
Al fine	- till slutet
Al segno	- till tecknet
Andante	- lugnt
Allegro	- livligt, fort
Allegretto	- inte fullt så livligt som allegro
B-förtecken (b)	- sänker ett halvt tonsteg
Crescendo (<)	- tilltagande i tonstyrka
Da capo	- från början
Da capo al segno (§)	- från början till tecknet
Da capo al fine	- från början till slutet
Diminuendo (>)	- avtagande i tonstyrka
Fermat (⤿)	- vilopunkt
Fine	- slut
Forte (f)	- starkt
Fortissimo (ff)	- mycket starkt
Koral	- psalmmelodi
Korsförtecken (#)	- höjer ett halvt tonsteg
Largo	- mycket långsamt
Legato	- bundet (betecknas med en båge)
Maestoso	- majestätiskt, högtidligt
Metronom	- taktmätare
Mezzoforte (mf)	- halvstarkt
Partitur	- översikt över alla stämmorna i en komp.
Piano (p)	- svagt
Pianissimo (pp)	- mycket svagt
Repris	- omtagning
Ritardando	- dröjande småningom långsammare
Rytm	- takt, tidmätt
Staccato	- kort spetsigt anslag

Synkop	- betona en takt del som är obetonad
Tempo	- tidmätt hastighetsgrad
Transponera	- överflytta ett stycke till en annan tonart
Återställningstecken	- upphäver ett tidigare kors- eller b-förtecken

Lyssna

Det är härligt att höra fin musik på eget instrument. Sök själv via internet, använd sökord som oboesolos, famous oboesolos, oboe concertos osv. Du kan också fråga din lärare om tips!

Lyssningsexempel, sök på din dator:

Bach Oboe concerto c-minor
 Marcello Oboe concerto d-minor
 Telemann Oboe concertos
 Händel Oboe concertos
 Albinoni Oboe concertos
 Williams Oboe concerto in a-minor

<https://bandessential.com/best-oboe-concertos-of-all-time/>

<https://www.classicfm.com/discover-music/instruments/oboe/oboe-solos-in-pop-music/>